

Kultuuriministri määruse „Kultuuriministri määruste muutmine seoses riigieelarve seaduse muutmise seaduse rakendamisega“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Kultuuriministri määruste muutmise eesmärk on viia toetuste tagasinõude regulatsioon kooskõlla riigieelarve seaduse 29. detsembril 2025. a jõustunud redaktsiooni §-ga 55 ja 55¹. Muudatusega täpsustatakse toetuse tagasinõude aluseid, kehtestatakse viited riigieelarve seaduses sätestatud üldisele tagasinõude korrale ning tunnistatakse kehtetuks senised toetuse tagasinõude sätted. Sellega tagatakse, et toetuste tagasinõudmise alused, tähtajad ja õiguslikud tagajärjed tulenevad seadusest. Muudatus lähtub Riigikohtu seisukohast, mille kohaselt toetuse tagasinõudmise alused peavad olema sätestatud seaduses.

Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja koostas Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Kadri Kilvet (e-post kadri.kilvet@kul.ee, telefon 628 2224).

1.2. Märkused

Määrusega muudetakse kultuuriministri:

- 1) 23.10.2023. a määruse nr 23 „Maakondlike ja maakondade üleste laulu- ja tantsupidude toetamise tingimused ja kord“ 27.10.2023. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 24.10.2023, 5;
- 2) 11.05.2021. a määruse nr 16 „Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide toetamise määrus“ 27.03.2023. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 24.03.2023, 13;
- 3) 13.02.2019. a määruse nr 5 „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ 08.12.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 05.12.2024, 3;
- 4) 19.12.2018. a määruse nr 18 „Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 11;
- 5) 19.12.2018. a määruse nr 17 „Kihnu kultuuriruumi toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 12;
- 6) 19.12.2018. a määruse nr 16 „Setomaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 13;
- 7) 19.12.2018. a määruse nr 15 „Folkloorifestivalide toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 14;
- 8) 19.12.2018. a määruse nr 14 „Virumaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 15;
- 9) 19.12.2018. a määruse nr 13 „Peipsiveere pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 16;
- 10) 19.12.2018. a määruse nr 12 „Saarte pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 17;
- 11) 03.12.2018. a määruse nr 9 „Mulgimaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 18;
- 12) 16.12.2022. a määruse nr 21 „Kuni 19-aastastele Ukraina sõjapõgenikest noortele ukraina keele ja kultuuri säilitamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ 20.12.2022. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 17.12.2022, 22;

- 13) 26.03.2019. a määruse nr 10 „Lõimumist edendavate kultuuri- ja sporditegevuste toetamise tingimused ja kord“ 24.02.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.02.2024, 4;
- 14) 19.02.2019. a määruse nr 6 „Rahvusvahemuste kultuuriseltside toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 10;
- 15) 31.12.2018. a määruse nr 24 „Rahvusvahemuste katusorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ 01.11.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 29.10.2025, 13;
- 16) 31.12.2018. a määruse nr 23 „Tagasipöördumistoetuse maksmise tingimused ja kord“ 01.11.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 29.10.2025, 15;
- 17) 25.09.2024. a määruse nr 20 „Muuseumi-, muinsuskaitse- ja raamatukogupoliitika kujundamise ning rakendamise strateegiliste partnerite toetamise tingimused ja kord“ 29.09.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 26.09.2024, 12;
- 18) 19.03.2019. a määruse nr 9 „Rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetamise tingimused ja kord“ 25.10.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 22.10.2025, 2;
- 19) 23.11.2018. a määruse nr 8 „Eesti kultuuri rahvusvahelistumise ja tutvustamise toetamise tingimused ja kord“ 29.09.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 26.09.2024, 7;
- 20) 12.11.2018. a määruse nr 5 „Heliloomingu ja muusikaalaste väljaannete toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 5;
- 21) 12.11.2018. a määruse nr 3 „Muusikakollektiivide ja kontserdikorraldajate toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 7;
- 22) 12.11.2018. a määruse nr 2 „Arhitektuuri ja disaini arendusprojektide toetamise tingimused ja kord“ 03.02.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 31.01.2025, 2;
- 23) 25.05.2020. a määruse nr 13 „Muuseumiprojektide toetamise tingimused ja kord“ 08.09.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 05.09.2025, 12.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 23 paragrahvist, millega muudetakse 23 kultuuriministri määruse toetuse tagasinõudmise regulatsioon.

Siseriiklike projektipõhiste toetuste tagasinõudmine toimub edaspidi riigieelarve seaduse 55¹ alusel ja korras. Viidatud paragrahvi lõige 1 sätestab alused, mille esinemisel võib toetuse andja tunnistada toetuse andmise otsuse osaliselt või täielikult kehtetuks ning nõuda toetuse osaliselt või täielikult tagasi. Lõige 2 annab ministrile volituse kehtestada määrusega tagasinõude määrad ning täiendavad või täpsustavad tagasinõude alused. Lõige 3 sätestab juhud, mil toetuse andja võib tagasinõudmisest loobuda. Lõige 4 sätestab tagasinõude esitamise tähtaja ning ütleb, et toetus tuleb tagasi nõuda nelja aasta jooksul alates projekti viimase väljamakse tegemisest. Tagasinõudmise otsuse saamisest on toetuse saajal 60 päeva toetuse tagasimaksmiseks. Lõike 5 kohaselt peab toetuse saaja maksma viivist 0,06 protsenti iga viivitatud kalendripäeva eest, kui ta ei maksa toetust tagasi tähtpäevaks. Lõige 6 reguleerib intressi maksmist juhul, kui toetuse tagasimakse ajatatakse. Lõike 7 kohaselt ei nõuta viivist ega intressi riigiasutuselt. Lõike 8 kohaselt on projektipõhise toetuse tagasinõudmise otsus täitedokument täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. See võimaldab suunata tagasinõude otsuse sundtäitmisele ilma täiendava kohtumenetluseta.

Riigieelarve seaduse § 55 lõige 2 sätestab erisuse toetuste tagasinõudmisele, mida on antud riigiabina, sh vähese tähtsusega abina. Ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi nõutakse tagasi konkurentsiseaduse alusel, kui Euroopa Liidu õigusest ei tulene teisiti. Konkurentsiseaduse § 42 kohaselt tuleb ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagastada koos intressidega. Intressi arvestamine ja tagasinõudmise kord tulenevad Euroopa Liidu riigiabi õigusest ja konkurentsiseadusest. Tegemist on kohustusliku tagasinõudmisega, mille eesmärk on taastada olukord, mis oleks olnud abi andmata jätmise korral.

Kuigi riigieelarve seaduse § 55 lõike 2 kohaselt nõutakse ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagasi konkurentsiseaduse alusel, ei reguleeri konkurentsiseadus ammendavalt kõiki tagasinõude aluseid. Seetõttu kohaldatakse riigiabi puhul osaliselt ka RES § 55¹ lõikes 1 sätestatud tagasinõude aluseid.

Mitteriigiabi toetuste puhul kohaldatakse riigieelarve seaduse § 55¹ lõike 3 erisusi, mis võimaldavad toetuse andjal teatud juhtudel toetuse tagasinõudmisest loobuda. Nendeks on muu hulgas näiteks vääramatü jöu esinemine või väikesumma (1000 eurot või sellest väiksem summa) tagasinõue. Need erisused on mõeldud tagama tagasinõude proportsionaalsust ja haldusmenetluse ökonoomsust. Riigiabi puhul aga selliseid erisusi kohaldada ei saa. Euroopa Liidu riigiabi õiguse kohaselt tuleb ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagasi nõuda täielikult, sõltumata summast. Seetõttu tuleb riigiabi tagasi nõuda alates 0 eurost ning tagasinõudmisest loobumine ei ole lubatud, isegi kui tagasinõutav summa on väike või toetuse väärkasutamine ei olnud tahtlik. Seega riigiabi tagasinõudele ei kohaldata RES § 55¹ lõike 3 erisusi ega piirsummasid. Tagasinõude kohustus tuleneb otse Euroopa Liidu õigusest ja konkurentsiseaduse § 42-st. Samas ei ole riigiabi puhul ette nähtud viivise kohaldamist RES § 55¹ lõike 5 tähenduses. Riigiabi tagasinõudmisel arvestatakse üksnes Euroopa Liidu riigiabi õigusest tulenevat intressi vastavalt konkurentsiseaduses sätestatud korrale. RES-is sätestatud viivise regulatsioon kohaldub üksnes mitteriigiabi toetustele.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruses kajastatud määruse muudatused on seotud riigieelarve seaduse muutumisega, mida on selgitatud seletuskirja punktis 2. Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Rahvakultuuri Keskusele, Muinsuskaitseametile, Integratsiooni Sihtasutusele ja Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusele.